

Terugkeren naar de Heemkunde-site kan via de *Terugknop*.

U vindt de *terugknop* bovenin uw scherm, meestal uiterst linksboven.

Heemkundekring Boxtel

Waarom houdt de heemkundekring Boxtel zich bezig met het gemeentelijk beleid in relatie tot archeologie?

Inleiding

In het jaar 2013 was er discussie of de heemkundekring van Boxtel zich wel moet/mag bemoeien met ruimtelijke plannen van de gemeente. In deze notitie geven we een samenvatting van de koers die het heemkundebestuur de afgelopen jaren heeft gevolgd. Ook bevat zij een korte toelichting over hoe de wetgever veel veranderde in de zorg voor het archeologische bodemarchief. Midden 2014 heeft een tijdelijke werkgroep, bestaande uit de leden Evert van Gelder, Leo vd Langenberg, Gerard Buiks, Hans de Visser, Harrie van der Aa, Cor van Vught onder voorzitterschap van Dik Bol, geadviseerd over de koers en die advisering is in deze notitie verwerkt.

Formele basis

In 1941 is de heemkundekring Boxtel opgericht.

Tot 2007 heeft de vereniging zich niet bemoeid met het archeologiebeleid.

In 2007 is de wetgeving in Nederland ingrijpend gewijzigd. De zorg voor het bodemarchief lag voordien vooral bij Rijk en Provincie. Vanaf 2007 is de gemeente het “bevoegd gezag” als het gaat over archeologie en dus het bodemarchief.

In 2005 kwam het besef in het bestuur van de Boxtelse heemkundekring dat de lokale geschiedenis pas na het jaar 1200 uit papieren bronnen te lezen is. De bodem van Boxtel vormt een archeologisch archief waaruit blijkt dat er voordien ook veel gewoond en geleefd is op de grond waar wij nu wonen. In de Romeinse tijd maar ook daar weer voor liepen hier al voorouders rond.

Het bestuur van de heemkundekring besloot daarom om naast onderzoeken en bewaren van papieren bronnen ook aandacht te gaan besteden aan onderzoek en bewaren van het bodemarchief. De mogelijkheden voor archeologisch onderzoek door de Heemkundekring zijn gering, omdat de wetgever eist dat een archeologisch onderzoeker over allerlei diploma's beschikt. Alleen bij uitzondering kan hiervan afgeweken worden als de Rijksdienst hiervoor toestemming geeft en de vrijwilligers werken onder toezicht van gediplomeerde archeologen. Voorbeelden hiervan zijn de Kartouizerboerderij Goorestraat, de Grafheuvel bij De Heult.

Het bewaren en bewaken van het bodemarchief doen we vooral door bij dreigende graafwerkzaamheden aan te dringen op gedegen archeologisch onderzoek ter plaatse.

Gelukkig hebben we in 2003 onze verouderde statuten aangepast, zodat het juridisch mogelijk werd om als “belanghebbende” onze mening ook t.a.v. archeologie in te brengen bij overheden.

Onze statuten sinds januari 2003

1. Het doel van de vereniging is:

- a. Het in brede kring wekken en bevorderen van belangstelling voor en kennis van de heemkunde in het algemeen en die van Boxtel in het bijzonder.*
- b. Het onderzoeken en bestuderen van de aspecten die tot het begrip heemkunde behoren, zoals geschiedenis, volksleven, landschapsontwikkeling, toponiemen, archeologie, milieu, etc.*
- c. Het bewaren en/of veiligstellen van heemkundig belangrijke terreinen, roerende en onroerende goederen, voorwerpen, monumenten, volkstaal, oudheidkundige gegevens en archieven.*

2. Zij tracht dit doel onder meer te bereiken door:

- a. alle personen, wonende in Boxtel of in de omgeving daarvan, die werkzaam zijn op heemkundig terrein, te verenigen;*
- b. het houden van lezingen, studiebijeenkomsten, excursies en/of tentoonstellingen, en/of het verlenen van medewerking daaraan;*
- c. het daadwerkelijk steunen van degene die zich met de beoefening van historie bezighouden en/of het instellen van werkgroepen;*
- d. het onderhouden van contacten en het zoeken van samenwerking met daartoe in aanmerking komende natuurlijke en rechtspersonen, die hetzelfde doel nastreven;*
- e. het verzamelen, ordenen en beschikbaar stellen van (documentaire) informatie en het uitgeven of doen uitgeven van publicaties;*
- f. de aandacht van de daarvoor in aanmerking komende organen en instellingen te vestigen op onderwerpen, die binnen het werkterrein van de vereniging vallen.*
- g. bij de voorbereiding en/of uitvoering van wettelijke en andere maatregelen terzake van onderwerpen binnen haar werkterrein, desgevraagd of uit eigen beweging adviserend, coördinerend en/of stimulerend op te treden.*

In situ of ex situ

Europa heeft met het Verdrag van Malta(=Valetta) vanaf 1992 als beleid gekozen dat eerst geprobeerd moet worden het bodemarchief te beschermen (in situ beheer). Als andere belangen het onmogelijk maken om het bodemarchief intact te laten, moet het eerst bestudeerd en gedocumenteerd worden in een opgraving (ex situ bewaren). Dat uitgangspunt is in de Nederlandse wet van 2007 verankerd. De heemkundekring staat helemaal achter deze prioriteiten. Bodemarchief wat in situ bewaard wordt, kan in de toekomst bestudeerd worden, want de technieken om het bodemarchief te bestuderen en ontcijferen worden steeds geavanceerder en goedkoper. Dit beleid van Malta en de wettelijke regeling maakt dat goede zorg voor het bodemarchief een nogal ingewikkelde aangelegenheid is. Zie verder http://nl.wikipedia.org/wiki/Verdrag_van_Malta

De gemeenteraad heeft d.d. 23-04-2013 de Nota gemeentelijk archeologiebeleid Boxtel vastgesteld. De Heemkundekring was bij de opstelling ervan betrokken. Uiteraard is deze Nota gebaseerd op de wettelijke regeling. Zij geeft ook inzicht in de verwachte aanwezige archeologische waarden binnen de gemeente op basis van het rapport RAAP "Boxtel binnen en buiten den Brugghen; archeologie en cultuurhistorie in de gemeente Boxtel."

Randvoorwaarden

Als we aandringen op archeologisch onderzoek hanteren we een aantal randvoorwaarden:

1. De Heemkundekring streeft naar het vergaren, veiligstellen en presenteren van informatie en kennis over hoe het vroeger toeging op de plaats waar wij nu wonen. Het vinden van potten met goud (of andere waardevolle spullen) is geen doel van de heemkundekring.

2. Wetgever en Heemkundekring vinden dat de gemeente een goede afweging moet maken tussen de economische belangen enerzijds en het belang van het bodemarchief anderzijds. Vaak spelen ook nog belangen van omwonenden, van bedrijven, van natuurbeschermers mee. Maar om dit verhaal zo simpel mogelijk te houden, voegen we die belangen bij elkaar tot “economische etc”
3. Als er uitsluitend naar “economische etc” belangen wordt gekeken en de archeologie weggemoffeld wordt, dan maken wij regelmatig bezwaar. Want buiten de Heemkundekring is er niemand, ook al is er de gemeentelijke beleidsnota, die bij plannen die leiden tot bedreiging van het bodemarchief echt opkomt voor de belangen van het bodemarchief. We zien in andere gemeenten dat als er geen club is die opkomt voor de belangen van het bodemarchief, het archief in rap tempo vernietigd wordt.
4. We stellen nooit dat archeologie voorrang moet krijgen op economische en andere belangen, er moet wel een weloverwogen en goed beargumenteerd compromis gevonden worden.
5. Wij hebben als Heemkundekring, gelet ook op de Statuten, geen mening over wat goed en slecht beleid is op economisch, verkeerstechnisch, natuurbeschermings- etc terrein. We eisen wel dat er goed overwogen is of het bodemarchief bewaard kan worden (in situ). En als bewaren echt niet kan, moet er een goed plan zijn om het bodemarchief (ex situ) veilig te stellen door een archeologische opgraving.
6. Vaak heeft de ene afdeling van de gemeente grote belangen bij het graven t.b.v. bijvoorbeeld een parkeergarage of aanleggen van een weg. “De gemeente” heeft bijna altijd twee petten op. De ene pet vindt dan dat er snel en goedkoop gegraven dient te worden, de andere dat er eerst een archeoloog moet onderzoeken of er nog sporen te zien zijn in de bodem. In Boxtel is de bewaking en deskundigheid van de archeologie gelegd bij één ambtenaar die ook nog veel andere taken heeft buiten de archeologie. In de gemeenteraad is weinig kennis van archeologie, meeste leden beschouwen archeologie als lastig. B&W heeft in voorstellen en besluiten de archeologie veelal ook niet geweldig hoog op hun prioriteitenlijst staan.
7. In 2008 hebben we gemerkt dat er -vooral door aandrang van de Heemkundekring- door de gemeente geld vrij gemaakt werd om onderzoek te doen in de bodem van Munsel (project In Goede Aarde). Daarbij werden afdrucken van boerderijen en waterputten uit de Romeinse tijd en Middeleeuwen gevonden. De wijk In Goede Aarde was in de jaren daarvoor aangelegd zonder archeologisch onderzoek. Maar veel nieuwe bewoners vertelden wel over munten en scherven die in hun grond gevonden werden. Bewoners en Heemkundekring vonden het jammer dat er bij de bouw van de wijk -voor zover ons bekend- geen enkele aandacht voor archeologie is geweest.
8. De Heemkundekring Boxtel ziet 100% van de grond in de gemeente als haar werkterrein als het over archeologie gaat. We werken daarin goed en nauw samen met stichting “kèk liemt”.
9. Er zijn jaarlijks tientalle projecten waarbij de bodem verstoord wordt. Wij hebben te weinig menskracht om al die afzonderlijke plannen en omgevingsvergunningen tegen het licht te houden. Daarom concentreren we ons op meer omvattende plannen zoals bestemmingsplannen waarin nieuwe ontwikkelingen mogelijk worden gemaakt. In het recente verleden reageerden we daarom b.v. op het bestemmingsplan Buitengebied en dat voor de TALKweg. Ook besteden we aandacht aan de beleidsvisies die vaak vooraf gaan aan een bestemmingsplan.
10. De Heemkunde vraagt aandacht voor het onderzoeken van het bodemarchief, maar niet voor belangen van één of meer personen die gevolgen ondervinden van een plan. Veel omwonenden vinden dat die weg of die woonwijk niet te dicht bij hun huis mag komen. Bij dat laatste wil en kan de heemkundekring geen rol spelen.
11. Goed archeologisch onderzoek is ingewikkeld en vereist veel kennis. De Heemkunde probeert zelf de kennis op te bouwen die noodzakelijk is om het beleid te kunnen beïnvloeden.
12. De Heemkundekring zal niet snel een juridische procedure bij rechtbank of Raad van State

aanspannen. We proberen vooral bij ambtenaren, B&W en gemeenteraad aan te dringen om de archeologische belangen zorgvuldig mee te wegen.

13. De heemkundekring probeert mee te helpen met archeologisch onderzoek waar dat mogelijk is.
14. De heemkundekring probeert de rapporten en verslagen van afgeronde onderzoeken te verkrijgen, te bewaren, door te geven en te bundelen.

Advies van de tijdelijke werkgroep Heemkunde en Archeologiebeleid 2014.

De werkgroep heeft in haar bijeenkomsten geadviseerd om:

- De leden van de Heemkundekring meer te betrekken bij het aspect archeologie, opdat de geschiedenis van Boxtel meer gaat leven.
- De leden zouden zo mogelijk ook meer om advies gevraagd moeten worden bij het maken van reacties richting gemeente.
- Zij vraagt om de leden ook meer in te zetten bij veldwerk van archeologisch onderzoek.
- In de jaarvergadering moet ook steeds verslag worden gedaan over de archeologische inzet van de Heemkundekring.
- Ook in de pers meer informatie geven over het archeologisch werk van de Heemkundekring.

Het bestuur zal de leden meer informeren over en betrekken bij de te verrichten archeologische werkzaamheden, zowel in haar advisering over gemeentelijke plannen als bij het veldwerk bij archeologisch onderzoek.

De nieuwsbrief van de al enkele jaren bestaande werkgroep archeologie zal gekoppeld worden aan de algemene nieuwsbrief van de Heemkundekring.

In de jaarvergadering zal het bestuur de leden informeren over het verrichte archeologisch werk (veldwerk en advisering) en zo mogelijk inzicht geven in komende activiteiten. Zij legt daarmee ook verantwoording af over haar inzet.

Zij zal in de archeologische nieuwsbrief ook inzicht geven in haar advisering over gemeentelijke (en eventuele andere) plannen.

Bij uitzondering en bij twijfel over de qua heemkunde wenselijke inhoud en als er voldoende tijd voor is, zal zij proberen meer leden bij de advisering over ingrijpende gemeentelijke plannen te betrekken. Zij denkt daarbij op de eerste plaats aan de leden die in de werkgroep Heemkunde en Archeologiebeleid gemeente Boxtel 2014 deelnamen en hun interesse daarvoor hebben getoond.

Bestuur Heemkundekring Boxtel, december 2014.